

SIVILOMBUDET

Sakskostnader – med fokus på nødvendighetsvilkåret

Landskonferansen i plan- og bygningsrett 2023
avdelingssjef Gustav Haver

Sakskostnader

«Når et **vedtak** blir **endret til gunst** for en **part**, skal **han** tilkjennes dekning for vesentlige kostnader som har vært **nødvendige** for å få endret vedtaket, med mindre endringen skyldes partens eget forhold eller **forhold utenfor partens og forvaltningens kontroll**, eller andre særlige forhold taler mot det.»

(fvl. § 36 første ledd)

«vedtak»

«vedtak» = enkeltvedtak, jf. fvl. § 3 første ledd

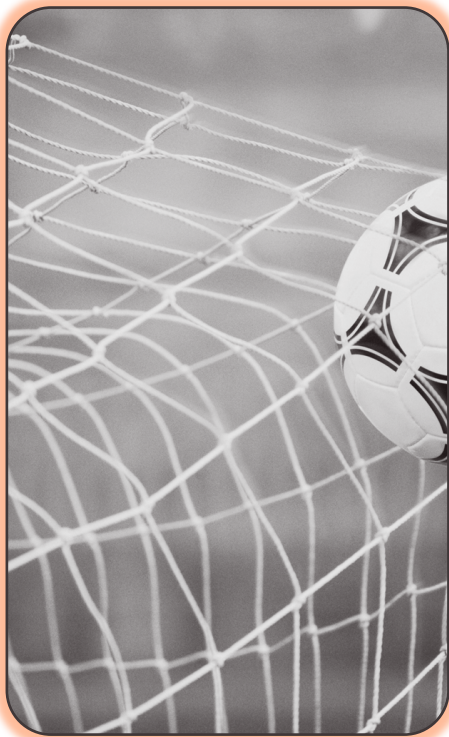
- avslag på sakskostnader – omfattet
 - fvl. § 36 (3) fjerde punktum
- avslag på innsyn (offl.) el. partsinnsyn – omfattet
 - offl. § 32 og fvl. § 21
 - SOM-2022-1346
- analogi – i begrenset grad
 - ✓ SOMB-1988-24 – forskrift nær opptil enkeltvedtakssituasjon
 - ✓ JDLOV-2000-15339 – retting og sletting i pasientjournal
 - ✗ SOMB-2006-66 – forhåndsvarsel om etterberegning av mva.

«endret»

- krav om at selve *vedtaket* blir endret/opphevet
- kjernen: klage- og omgjørings saker
- arbeid forut for (første) vedtak i førsteinstans – normalt ikke
- vedtak som påvirker de rettslige konsekvensene av vedtak i annen sak – normalt ikke
- vedtak som reelt, men ikke formelt endrer tidl. vedtak
 - ✓ SOMB-2004-58 – dispensasjon fra fredningsvedtak
 - ✓ SOM-2016-2471 – oppheving av vergemål
 - ✓ SOM-2021-1523 – endringstillatelse som tidligere var avslått

«til gunst»

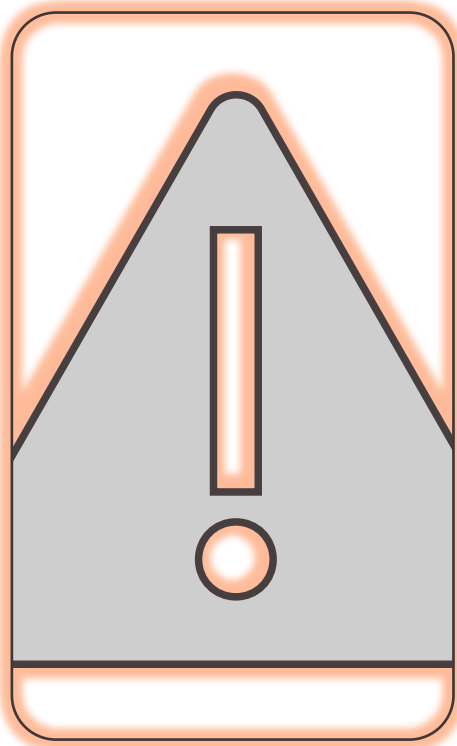
- utgangspunkt: klagerens ønske/krav
- både økonomiske og ikke-økonomiske fordeler
 - ✓ SOM-2016-802 – historielag – endring av kirkestedsnavn
- oppheving av vedtak og henvisning til førsteinstansen for ny vurdering
 - SOM-2009-343 m.fl.: ja
 - JDLOV-2010-5915 m.fl.: ikke i «gruppe 3-tilfellene»

«part»

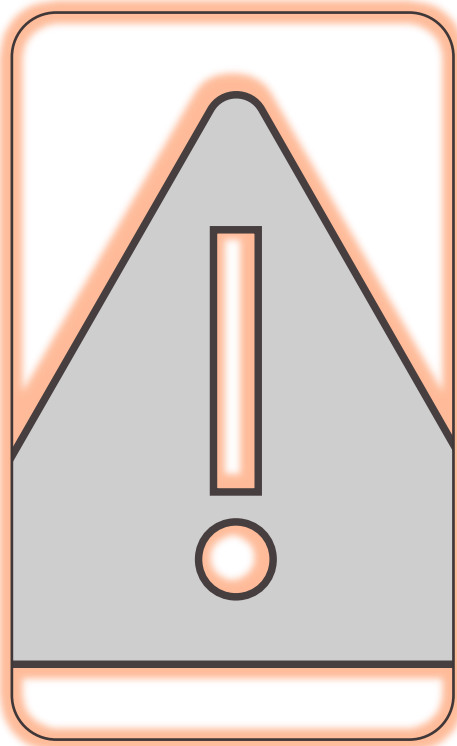
- partstatus iht. fvl. § 2 første ledd bokstav e
- partstatus etter særlovgivningen
 - ✓ SOM-2016-2471 – opprettelse av vergemål – klage fra forelder
- rettslig klageinteresse, jf. fvl. § 28
 - ✓ SOM-2016-802 – historielag – endring av kirkestedsnavn
 - ✓ SOM-2019-5140 – velforening – oppheving av reguleringsplan
- andre: ikke rett til dekning
 - ✗ HR-2015-538-A – ligningssak – selskap betalte for styremedlem
 - ✓ HR-2020-1824-A – trygdesak – juridisk bistand fra fagforbund

«forhold utenfor...forvaltningens kontroll»

- «forvaltningens» – ikke bare *vedtaksorganet*
- endret skjønnsutøvelse – innenfor forvaltningens kontroll
- endret rettstilstand?
 - SOM-2022-3884: mer naturlig å vurdere om «andre særlige forhold taler mot» dekning

«forhold utenfor...forvaltningens kontroll»

- «nye opplysninger» – HR 2021-2552
 - fakta er reelt sett annerledes: normalt utenfor kontroll
 - nye opplysninger som viser vedtak bygget på feil fakta
 - ✓ utredningsplikten overholdt – utenfor
 - ✗ utredningsplikten brutt – innenfor

NB! Ugyldig pga. feil opplysninger fra annet organ – innenfor

- JDLOV-2014-7205C
- SOM-2015-1530

«nødvendige» kostnader

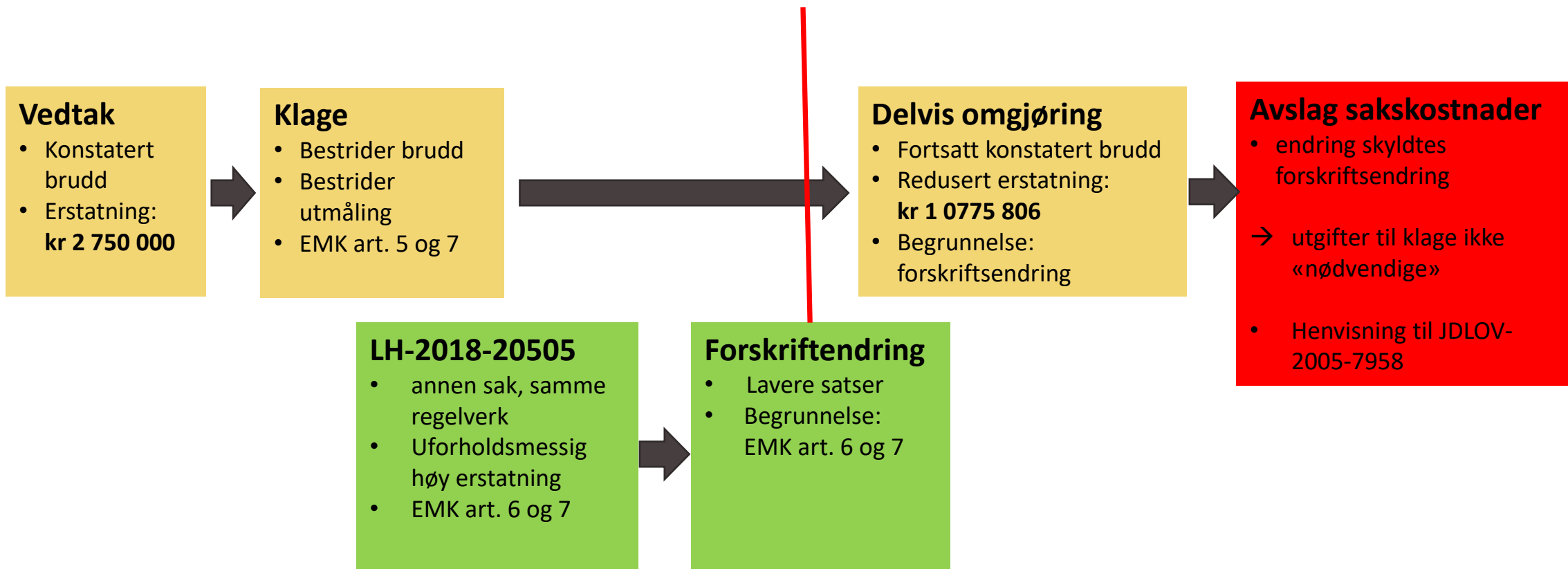

Tre problemstillinger

- 1) årsakssammenheng mellom tiltak og endring
- 2) timesats
- 3) tidsbruk

«nødvendige» kostnader – årsakssammenheng

SOM-2022-3884: Brudd på husdyrkonsesjonsloven erstatning iht. standardiserte satser

«nødvendige» – årsakssammenheng

SOM-2021-1167:

«Etter ombudsmannens syn er det altså *ikke noe krav om årsakssammenheng mellom det arbeid som utføres og endringen, men likevel slik at det må være en viss sammenheng. I vurderingen skal parten og partens advokats perspektiv på nødvendigheten tillegges vesentlig vekt. Det må ses hen til om det fra parten eller partens advokats ståsted fremstod som rimelig og naturlig å gjennomføre de aktuelle tiltakene i forbindelse med klagen eller omgjøringsbegjæringen.*»

«nødvendige» kostnader– årsakssammenheng

JDLOV-2005-7958

«Også her blir det spørsmål om det var *forståelig* at parten pådro seg de aktuelle utgiftene ... I noen situasjoner vil det være klart at parten har *argumentert langs en linje som ikke har hatt betydning for endringen av vedtaket*. Etter en *konkret vurdering* vil det i slike tilfeller være adgang til å avslå dekning fordi utgiftene ikke har vært `nødvendige'».

«nødvendige» kostnader – årsakssammenheng

SOM-2022-3884

- Vurderingstemaet (fortsatt): hva som framsto som rimelige og naturlige tiltak

«I denne vurderingen må det tas hensyn til at parten kan ha hatt rimelig grunn til å tro at det var mulig å nå frem på forskjellige grunnlag. Så lenge det ikke er åpenbart at ett grunnlag vil nå frem – slik at det ikke er behov for ytterligere argumentasjon – kan det være rimelig og naturlig for en parts advokat å fremsette alternative grunnlag for at det hefter feil ved vedtaket.»

«nødvendige» kostnader – årsakssammenheng

- Avkortning aktuelt i to typetilfeller:
 - 1) arbeid/argumentasjon som det på klagetidspunktet fremsto som åpenbart at ikke kunne føre fram (høy terskel)
 - 2) arbeid/argumentasjon som *utelukkende* gjelder de deler av vedtaket som *ikke* blir endret

«nødvendige» – timesats

JDLOV-1989-1123

- neppe grunn til å avkorte honorarkrav som er i samsvar med alminnelige retningslinjer fastsatt av en representativ næringsorganisasjon, f.eks. Den Norske Advokatforening
- iallfall ikke grunnlag for å sette ned til offentlig salærsats

SOM-2015-2936

- adgang til å gripe inn mot «urimelig høy» timesats
- utgangspunkt: partens subjektive oppfatning – terskel for å redusere
- alminnelig prisnivå
- retningslinjer i medhjelperens bransje
- alminnelige timesats og timesatsen i området er av betydning hvis avviket fra alminnelige retningslinjer fremstår som klart urimelig

«nødvendige» – tidsbruk

SOM-2015-2936

- konkret vurdering
- må legges vesentlig vekt på hva parten selv og dennes advokat med rimelighet har oppfattet som naturlige tiltak
- sakens vanskelighetsgrad
- hvilken informasjon lå i avslagets begrunnelse?
- kvaliteten på vedtaket og saksbehandlingen
- forholdet til utredningsplikten – har parten framskaffet opplysninger forvaltningen skulle ha framskaffet?
- **Ved avkortning:** må framgå av begrunnelsen at relevante omstendigheter er vurdert og avveid mot hverandre

«nødvendige» – tidsbruk

- **JDLOV-1976-62**

«Man må i praksis regne med at både partene og deres advokater kan feilvurdere situasjonen for så vidt. Man må videre ha for øyet at en reduksjon av kravet med den begrunnelse at saksforberedelsen ble for omfattende, vil gå ut over vedkommende part personlig.»

- **JDLOV-1989-1123**

«Eventuelle tendenser til å la en særlig høy tvistesum føre til særlig høyt salærkrav må forvaltningen avvise. Man må vel likevel godta at advokaten gjør ekstra grundig arbeid med å sjekke rettskilder og kontrollere faktum hvis det står om store verdier.»

Framtiden for sakskostnader

- Ressurshäfte fra Sivilombudet (2023/24)
- Oppfølging av NOU 2019: 5 Ny forvaltningslov
 - ❖ Flertall: avvikle sakskostnadsregel
 - ❖ Mindretall: videreføre, men i endret form

SIVILOMBUDET

Takk for meg!

Besøksadresse: Akersgata 8 | Postadresse: Postboks 3 Sentrum, 0101 Oslo

Telefon +47 22 82 85 00 | Grønt nummer 800 80 039

sivilombudet.no